

Norma

Navrhuji, abychom zásadně i terminologicky rozlišovali mezi „normou“ a „normálem“, a to v tom smyslu, že normu budeme chápat jako myšlenkový pokus o artikulování našeho pochopení normálu. V rámci pojmového myšlení to znamená, že normu budeme chápat jako pojem nebo intencionální předmět, zatímco normál jako nepředmětnou skutečnost. Už z toho je zřejmé, že tradiční interpretace „norem“ jako skutečností normujících musí být v zásadních ohledech vadná, i když v praxi nemusí být nutně neužitečná. Mluvíme-li o odůvodňování či zdůvodňování norem, může jít o dvojí různý zřetel, totiž buď o jejich platnost nebo užitečnost. V druhém případě jde o tzv. transcendentální pragmatiku jako rovinu takového zdůvodnění (což je téma poměrně frekventované ve filosofických diskusích). Naproti tomu tam, kde jde o platnost, se zatím nezřetelně rýsuje problematika, kterou nelze tradiční pojmovostí přinejmenším dočasně uchopit jinak než v jistých paradoxech a paralogismech (které se tak ovšem jen jeví v důsledku některých principiálních vad pojmovosti řeckého typu (totiž pojmovosti, která dovede uchopit téma jen tak, že je zpředmětní, tj. učiní předmětem). Vadnost zpředmětňující pojmovosti spočívá v tom, že normál je ztotožňován s hypostazovanou normou, přičemž ono zpředmětnění znamená interpretaci normálu (přitom se ovšem mluví o normě) jako určité danosti, tedy daného normativního jsoucna (nebo normativní jsoucí danosti). Zatímco v minulosti taková hypostazovaná jsoucna byla napořád akceptována, „moderní“ myšlení je degraduje na subjektivitu, čímž je zároveň relativizuje. Přesvědčení o „platnosti“ takto chápaných norem může být potom posuzováno a prověřováno pouze podle teoreticky vypočítaných (konstruovaných) důsledků (které jen schematicky počítají s nějakým typem situace), anebo podle reálných výsledků, které jsou ovšem vždycky jak samy, tak i ve svých vztazích k situacím nepřehledně složité. Jedinou alternativou je kazuistika (jistého typu), která sice někdy může mít něco do sebe (z důvodů, které budou později objasněny), ale filosoficky je zcela neuspokojivá.

(Písek, 940103-1.)